

Toetsingsdocument
Brancheverduurzamingsplan

“Verduurzaming Verpakkingen- sector teelt en groothandel

verse groenten, fruit en paddenstoelen

op weg naar 2018”

GroentenFruit Huis

Wetenschappelijke toetsingscommissie KIDV

3 juni 2015

Ter introductie

In de Raamovereenkomst Verpakkingen 2013-2022 hebben het bedrijfsleven, de Vereniging Nederlandse Gemeenten en de Rijksoverheid afgesproken om brancheverduurzamingsplannen voor verpakkingen op te stellen met daarin de hoogst haalbare doelen voor 2018 (en dat zij dit in 2018 ook doen voor 2022).

Met de uitvoering van deze afspraak introduceert Nederland een novum in Europa: het is voor het eerst dat er stelselmatig en branche-breed afspraken worden gemaakt over het verduurzamen van de productverpakkingsketen. Dit geeft onder andere een impuls aan de circulaire economie voor verpakken. Naast de doelen die in de raamovereenkomst zijn gesteld voor het percentage hergebruik van verpakkingsmateriaal, worden er nu ook afspraken gemaakt voor duurzamer verpakken. De plannen liggen in het verlengde van de Europese verplichting inzake de essentiële eisen voor verpakkingen.

Bij het opstellen van de brancheverduurzamingsplannen is gekozen voor een methodiek waarbij hoogst haalbare doelen door de branches worden opgesteld naar aanleiding van de verduurzamingsprestaties van de koplopers in die branches. Hierdoor krijgt de verduurzaming van branches een impuls. Bij de vertaling van de hoogst haalbare doelen naar middenmoters en achterblijvers, worden deze bedrijven niet met naam genoemd. Dit mede omdat er binnen een branche sprake kan zijn van concurrentiegevoelige gegevens die niet zomaar kunnen worden gedeeld door de branches en hun leden/bedrijven.

Een onafhankelijke commissie, bestaande uit vier wetenschappers van vier verschillende universiteiten, toetst onder regie van het Kennisinstituut Duurzaam Verpakken (KIDV) de hoogst haalbare doelen. De Raad van Advies van het KIDV geeft haar advies hierover aan het bestuur van het KIDV. Hierna stuurt het KIDV-bestuur de brancheverduurzamingsplannen met de hoogst haalbare doelen en het toetsingsdocument van de toetsingscommissie met haar eigen advies aan de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu (IenM), die de hoogst haalbare doelen vervolgens vaststelt. Het ministerie is bevoegd om de plannen en/of hoogst haalbare doelen om te zetten in beleid c.q. regelgeving.

De rol van de toetsingscommissie is om de brancheverduurzamingsplannen te toetsen op kwantitatieve en kwalitatieve onderbouwing van de geformuleerde hoogst haalbare doelen. De toetsingscommissie kan hierbij slechts aangeven of het plan ambitieus en realistisch is op basis van haar kennis en ervaring. De toetsingscommissie kan branches in het toetsingsproces wel stimuleren om de lat zo hoog mogelijk te leggen en te zorgen voor een goede onderbouwing van de hoogst haalbare doelen, maar kan daarbij niets afdwingen.

De toetsingscommissie heeft geadviseerd om daadwerkelijk de hele branche te binden aan de brancheverduurzamingsplannen en de hoogst haalbare doelen. De komende tijd zal bekeken worden door het ministerie in hoeverre dit wenselijk en mogelijk is.

Het antwoord op de vraag of er vanuit de brancheverduurzamingsplannen en de hoogst haalbare doelen strijd is met bijvoorbeeld mededingingsregels en/of Europese regelgeving, valt niet onder de competentie van de toetsingscommissie, maar onder het ministerie van IenM.

Toetsing door de toetsingscommissie

De toetsingscommissie bestaande uit:

- Prof. dr. Jacqueline Cramer, hoogleraar Duurzaam Innoveren, Universiteit Utrecht,
- Prof. dr. ir. Roland ten Klooster, Leerstoel Packaging Design and Management aan de Universiteit Twente en ontwerper/adviseur bij Plato product consultants,
- Dr. Ulphard Thoden van Velzen, WUR, DLO onderzoeker aan Wageningen UR Food & Biobased Research,
- Dr. ir. Renee Wever, assistent professor design engineering, TU Delft,

heeft met ondersteuning van verpakkingskundigen:

- Johan Glaser, directeur Packz B.V.,
- Siem Haffmans, managing partner bij Partners for Innovation,
- Maarten van Hest, eigenaar en consultant bij Van Hest Packaging Concept,
- Dick de Koning, directeur Packz B.V.

heeft het brancheverduurzamingsplan van het GroentenFruit Huis “Verduurzaming Verpakkingen-sector teelt en groothandel verse groenten, fruit en paddenstoelen op weg naar 2018” getoetst op 16 december 2014 en

concludeert dat het brancheverduurzamingsplan van het GroentenFruit Huis een van de eerste plannen is dat opgeleverd is, hetgeen de toetsingscommissie erg waardeert. De toetsingscommissie concludeert dat het brancheverduurzamingsplan van GroentenFruit Huis voornamelijk ambitieus en realistisch is, op basis van kennis en ervaring van de toetsingscommissie, onder voorbehoud van kwantificering van de hoogst haalbare doelen. Kwantificering is op dit moment nog niet mogelijk.

Verdere cijfermatige onderbouwing van dit brancheverduurzamingsplan is noodzakelijk voor een kwantitatieve toetsing van de hoogst haalbare doelen. Met de branche is afgesproken dat dit in 2015 afgerond wordt. Hierbij kan de branche een beroep doen op de kennis van de toetsingscommissie en het KIDV.

1. Overwegingen van de toetsingscommissie bij het *bestuderen van het brancheverduurzamingsplan van het Groenten Fruit Huis en de hoogst haalbare doelen*

De sector vertegenwoordigt een productiewaarde van 2,7 miljard euro van in Nederland (2013) geteelde groente, fruit en paddenstoelen met een groothandelsomzet van 12,3 miljard euro.

Er komen steeds meer verpakkingen bij vanwege hygiëne, kleinere huishoudens, betere bescherming voor de producten, verlenging van houdbaarheid, nieuwe producten en opkomst online fresh kanalen.

Verpakkingen voor groenten en fruit zijn niet puur een omhulsel, maar een wezenlijk onderdeel van de keten, aangezien groenten en fruit producten fysiologisch “levend” zijn. Deze ademen na het oogsten door en consumeren dus zuurstof, produceren CO₂ en verdampen water. Verpakkingen dragen bij om kwalitatief aantrekkelijk producten te kunnen afzetten en voorkomen productuitval.

Aanbevelingen van de toetsingscommissie overgenomen door GroentenFruit Huis

Na de toetsingszitting op 16 december 2014 heeft GroentenFruit Huis in het plan (versie 4 maart 2015) de volgende aanbevelingen van de toetsingscommissie overgenomen:

- Lange termijn visie: graag een verduidelijking van wat de invloed is van ontwikkelingen (zoals kleinere porties, hygiëne, langere houdbaarheid, e.d.) op uw visie voor het duurzamer maken van de verpakkingen in uw branche op de lange termijn. Wat zijn de oplossingen en trek dit door naar hoogst haalbare doelen. Benoem hierbij ook belemmeringen.
- Markt: wijdt een paragraaf aan de (opkomst van) streekproducten.
- Markt: in het brancheverduurzamingsplan graag duidelijk omschrijven wat de mededingingsrechtelijke- en commerciële belemmeringen zijn (paragraaf 6.3 item 2).
- Hoogst haalbare doelen: noteer besluit te nemen in 2015 of de zwarte schaaltes te recyclen zijn of faseer ze anders meteen uit.
- Milieu: graag vermelden wat de technologische ontwikkelingen zijn in uw markt. Zo werd tijdens de toetsing genoemd dat naar verwachting verreweg de meeste milieuwinst gemaakt kan worden door standaardisatie van primaire verpakking die goede houdbaarheid garandeert. Beschrijf deze overweging zo helder mogelijk in het plan. Zo ook m.b.t. de dozen gemaakt van tomaten stengels (b.v. eerst eigen gebruik) en jullie afwegingen t.a.v. het gebruik van bio-plastics versus 'fossiele' plastics.
- Verpakkingen: duidelijk omschrijven in het brancheverduurzamingsplan wat de wensen/ambities/kwantitatieve korte en langere termijn doelen zijn t.a.v. de klap krat, maar ook wat de (handels)belemmeringen zijn.
- Verpakkingen: formuleren van milieuvriendelijkere oplossingen voor nieuwe ontwikkelingen zoals de snoeptomaat emmertjes. Eventueel als streefdoel noteren om te kijken naar milieutechnisch betere alternatieven.

GroentenFruit Huis heeft in dit brancheverduurzamingsplan nog onvoldoende invulling kunnen geven aan de volgende aanbevelingen (op 4 maart 2015) zoals ingebracht door de toetsingscommissie tijdens de toetsingszitting op 16 december 2014:

A Hoogst haalbare doelen: deze meer concretiseren, beter meetbaar maken. Zet de geformuleerde KPI's (paragraaf 7.1) in waar mogelijk en maak eventueel gebruik van data van de koplopers.

B Hoogst haalbare doelen: graag duidelijk in het plan meenemen hoe de procentuele verdeling is tussen de koplopers en de achterblijvers t.a.v. het brancheverduurzamingsplan.

GroentenFruit Huis geeft aan dat kwantificering op dit moment niet mogelijk is, omdat veel bedrijven deze data op dit niveau niet hebben. Maar de branche heeft wel haar commitment uitgesproken daarmee aan de slag te gaan.

2. Overwegingen van de toetsingscommissie bij de toetsingszitting

In de toetsingszitting heeft het GroentenFruit Huis samen met drie leden/bedrijven op vragen van de toetsingscommissie uitgelegd waarom de hoogst haalbare doelen ambitieus en realistisch zijn.

De branche doet veel aan algemene duurzaamheid (energiebesparing, gewasbescherming, goed werkgeverschap). Voor het brancheverduurzamingsplan verpakken is draagvlak gecreëerd door

samen met de leden het plan op te stellen. Er is breed gekeken in plaats van specifiek zodat het brancheverduurzamingsplan voor veel product-verpakkingscombinaties toepasbaar is.

3. Aanbevelingen en onderbouwing van de toetsingscommissie

Het plan is ambitieus en realistisch getoetst, op basis van kennis en ervaring van de toetsingscommissie, onder voorbehoud van kwantificering.

De hoogst haalbare doelen 2018 voor het GroentenFruit Huis (sector teelt en groothandel verse groenten, fruit en paddenstoelen):

- 80 miljoen roulaties van meermalige 3 cm klapkratten uitmondend in de reductie van 2,1 miljoen transportkilometers (en per roulatie van de klapkrat 27% minder vierkante meters).
- Vervanging van 10% van de bananen dozen door speciale meermalige bananenklapkrat in 2018.
- Vermindering van 10% kunststofvolume door gebruik van lichtere folies.
- Vermindering met 15% kunststofmateriaal bij omschakeling naar flowpackfolies of kartonnen schalen of andere alternatieven bij de consumentenverpakking.
- Verlenging houdbaarheid/vermindering productuitval bij tomaten en paprika's door het toepassen van geperforeerde MA en PLA folies.

Verder heeft de branche diverse kwalitatieve doelen en onderzoeksthema's opgenomen in haar plan:

- In 2016 wil de sector uitzoeken hoe hoog het percentage r-PET kan zijn in alle type PET primaire verpakkingen, zodat er voor 2018 een doelstelling kan worden opgesteld voor het verhogen van r-PET in primaire verpakkingen.
- In 2018 wil de sector in overeenstemming met de raamovereenkomst een inzet plegen om PVC-houdende krimpfolies uit te bannen. In lijn met de gepubliceerde lijst van het KIVD voor producten. Daarbij mogen voor heel specifieke toepassingen nog PVC folies worden toegepast. Dit zijn verpakkingen met de snel ademende producten zoals champignons, kiemgroenten, bami-, nasi- en macaroni-groenten. Inzet is om alternatieve verpakkingen te ontwikkelen met vergelijkbare eigenschappen maar waarbij kostprijs en aanpassingen van machines worden meegenomen.
- In 2016 wil de sector bewustwording over verschillende soorten materialen voor verpakkingen vergroten door informatievoorziening. De sector wil de verpakkingen van twee of drie veelvoorkomende producten (bijvoorbeeld tomaten, paprika en druiven) vergelijken op de relevante thema's van het KIDV. Door middel van business-to-business communicatie komt er in de sector meer kennis beschikbaar over de milieudruk en de mogelijkheden van het inzetten van duurzame verpakkingen.
- In 2015 wil de sector inventariseren wat de impact van standaardisatie van primaire verpakkingen zou kunnen zijn op de milieudruk. Ook een verbeterde aansluiting van de primaire verpakking op de omverpakking is hierbij een neven doelstelling.
- In 2016 heeft de sector onderzocht of het toepassen van topseal in plaats van kunststof deksels op schaalpjes technisch haalbaar is en leidt tot minder milieudruk. Indien de bevindingen van het onderzoek positief zijn, wil de sector in 2018 kunststof dekseltjes verder vervangen (percentage nog te bepalen) door topseal.

- In 2018 wil de sector hebben onderzocht of het toepassen van karton/papier in plaats van kunststof en het weglaten van schaaltes bij tomaten in flowpackfolies technisch haalbaar is en leidt tot milieuwinst.
- Zwarte schaaltes problematiek bij het uitsorteren van het kunststofrestmateriaal dient opgelost te worden. Het uitsorteerproces bij de afvalverwerkers moet in 2016 aangepast worden en als dat niet lukt wordt het gebruik van zwart kunststof meteen uitgebannen.
- De branche zal een onderzoekproject starten naar haalbaarheid van het toepassen van een nieuwe meermalig kunststof klapkrat voor bananen in plaats van een kartonnen omverpakking. Centrale vraag is of dit technisch mogelijk is en leidt tot vermindering van milieudruk. Andere randvoorwaarden zoals kwaliteit, goede afrijping, hygiëne en kosten zijn ook van belang. Om dit te realiseren dienen de bananen al op de plantages in de klapkrat te worden verpakt en door middel van koelcontainers vanaf 2017 naar Rotterdam te worden vervoerd.
- In 2015 wil de sector haar leden informeren over de verschillende soorten tertiaire verpakkingen (zoals hoeklatten, spanbanden etc.) en mogelijke milieuvriendelijke alternatieven. Door kennisverspreiding wil de sector het gebruik van milieuvriendelijke alternatieven te stimuleren .
- In 2016 wil de sector hebben onderzocht of het toepassen van papieren of pulp pakbladen in plaats van kunststof pakbladen technisch haalbaar is en leidt tot vermindering van milieudruk. Indien de bevindingen van het onderzoek positief zijn, wil de sector in 2018 alle kunststof pakbladen vervangen door het duurzamere alternatief.
- In 2016 wil de sector een economische haalbaarheidsstudie uitvoeren, in opvolging van de eerder benoemde pilot, naar de inzet van restplantmateriaal van tomaten- en paprikagewassen als grondstof voor de productie van karton.
- In 2015 wil de sector uitzoeken welk aandeel van de houten kratten, pallets en kartonnen dozen, die door import in de Nederlandse markt worden afgezet gecertificeerd zijn. Het doel is om het aandeel van gecertificeerde materialen in 2018 met 30% te verhogen.

Voor de langere en kortere termijn (>2018) komen in het brancheverduurzamingsplan ambities op belangrijke verpakkingsthema's op tafel. Voor de korte termijn echter (2018) stelt de toetsingscommissie vast dat het blijkbaar voor de brancheorganisatie erg lastig is om de benodigde kwantitatieve gegevens te leveren waardoor het aan concrete en kwantificeerbare toetsbare doelen ontbreekt (aanbevelingen onder A en B uit deel I van dit document). Hierdoor kan de toetsingscommissie lastig bepalen hoe groot de milieuwinst is.

Daarom adviseert de toetsingscommissie dat het GroentenFruit Huis met hulp van het KIDV en de toetsingscommissie de kwantificering van de hoogst haalbare doelen gaat realiseren vóór eind 2015.

De belangrijkste pijlers in de gezamenlijke aanpak zullen bestaan uit een nauwere samenwerking met koplopers-bedrijven, benchmarking, het gezamenlijk vaststellen van een 'top 10' meest impactvolle product verpakking combinaties, kwantificering middels het 80-20 principe en een continu proces van verbetering.

Verder is de afspraak gemaakt dat, naast het proces van kwantificering, het GroentenFruit Huis van start gaat met de realisatie van de geformuleerde doelen voor de periode 2015-2018 in de brancheverduurzamingsplan.